

Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

Tenttiin valmistautuminen ja kertaus

Taloustieteen perusteet, 2021
Matti Sarvimäki

Tänään

- 1. Kannattaako taloustieteen opintoja jatkaa?**
- 2. Miten selvittää tentistä?**
- 3. Muutaman (vaikean) asian kertaus**
  - tulo- ja substituutiovaikutukset
  - työmarkkinamalli
  - kerroinvaikutusten malli
- 4. Haikeat jäähyväiset**

Kannattaako taloustiedettä opiskella enemmän?

Sopiville opiskelijoille taloustiede erinomainen valinta

- kurssit haastavia, mutta antoisia
- työtehtävät haastavia, mutta mielekkäitä

Tyypillisiä ”sopivan” opiskelijan piirteitä

- älyllinen uteliaisuus, analyyttisyys, ahkeruus
- kiinnostus suuriin yhteiskunnallisiin kysymyksiin
  - ... mutta toki meiltä valmistutaan myös muunlaisiin tehtäviin

Olenko minä sopiva?

- omien kykyjen ja preferenssien selvittäminen haastavaa, mutta tärkeää
  - *kauppiksen 1. vuosi tarjoaa tämän miettimiseen erinomaiset puitteet*

Helsinki Graduate School of Economics

(MSc, rMSc and PhD programs)

U Helsinki

Hanken

BSc

Core courses

- Intermediate Microeconomics I & II
- Intermediate Macroeconomics I & II
- Econometrics I & II
- Taloustieteen matemaattiset menetelmät (KTK)

Bachelor's Thesis

Field courses

- Digital Markets
- Energy and Environmental Economics
- Money and Banking
- Personnel Economics
- Russian Economy
- Urban Economics
- "Topics" courses

40

40

School of Business

- Principles of Economics I
- Principles of Economics II
- Principles of Empirical Analysis
- Economics of Global Challenges

School of Science

- Differential and Integral Calculus 1
- Matrix Algebra
- First Course in Probability and Statistics
- Basics in Programming

BSc in Economics

School of Business

- **Taloustieteen perusteet**
- Rahoituksen perusteet
- Johtamisen perusteet
- Yritysvastuu ja -etiikka
- Laskentatoimen perusteet
- Markkinoinnin perusteet
- Taulukkolaskenta ja analytiikka
- Yritysjuridiikan perusteet
- Tuotantotalouden perusteet
- Viestintä ja projektinhallinta
- Tilastotieteen perusteet

KTK

sivuahtneopiskelijat

A. Tentti

Tentin logistiikka

Tentti: pe 29.10 klo 9.00-12.00 Otaniemessä

- tule ajoissa!
- kaksi uusintaa (muistaakseni joulukuussa ja helmikuussa)

Tenttiin saa (ja pitää) ottaa mukaan

- lyijy- ja kuulakärkikyniä, pyyhekumeja, viivoitin, teroitin
- henkilöllisyystodistus
- jos sinulla on puuvärikyniä, ota niitäkin pari mukaan

Tenttiin EI saa tuoda!

- laskimia, puhelimia, pädejä, tietokoneita tms.
    - näiden käyttäminen tulkitaan luntaamiseksi!
    - tentissä saattaa olla kerto- tai jakolaskuja, mutta ei mitään mikä ei onnistuisi päässä / paperilla
-

Tentin tavoitteet

Kannustaa oppimaan tärkeitä asioita

- tentin uhka auttaa oppimaan vähemmänkin viihdyttävät asiat
- tavoite palkita taloustieteen *ymmärtämisestä*, ei knoppitiedosta

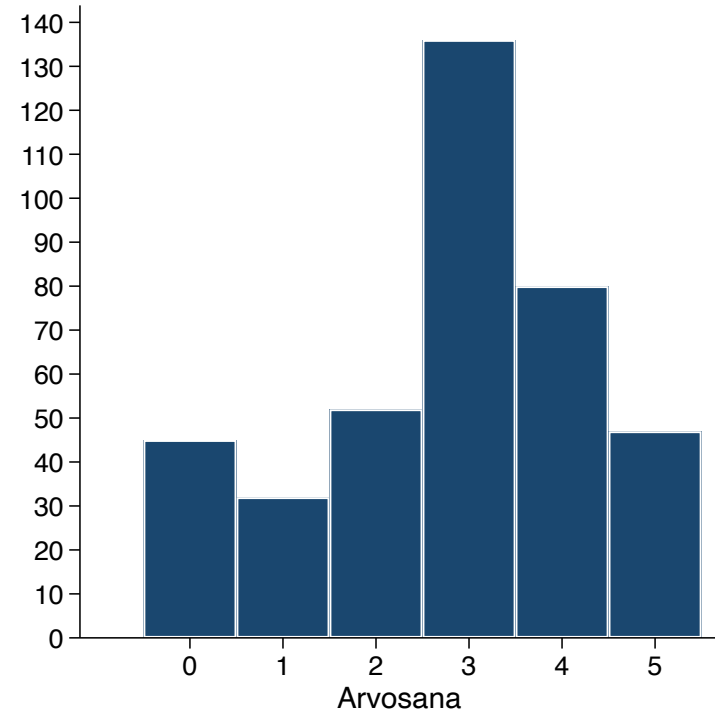
Varmistaa minimitiedot

- teille tärkeää että Aallon tutkinto on signaali osaamisesta

Palkita erinomaisesta osaamisesta

- (lähes) täysien pisteiden saamisen pitäisi olla todellinen saavutus

2019 arvosanat ensimmäisen tentin jälkeen

Tentin tavoitteet

Kannustaa oppimaan tärkeitä asioita

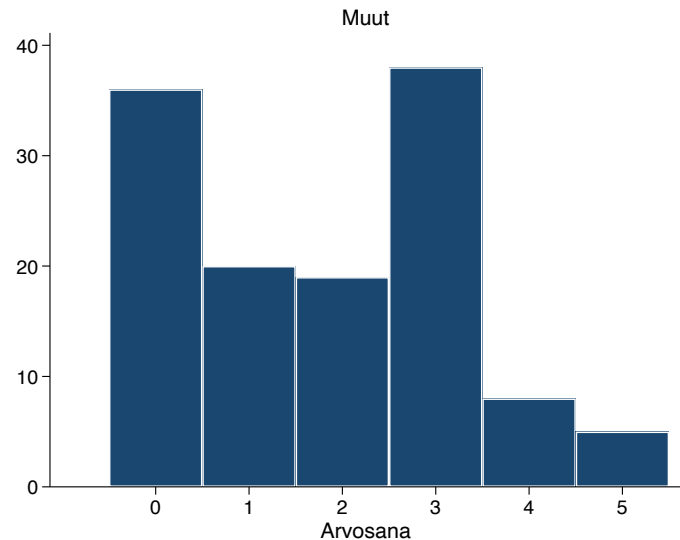
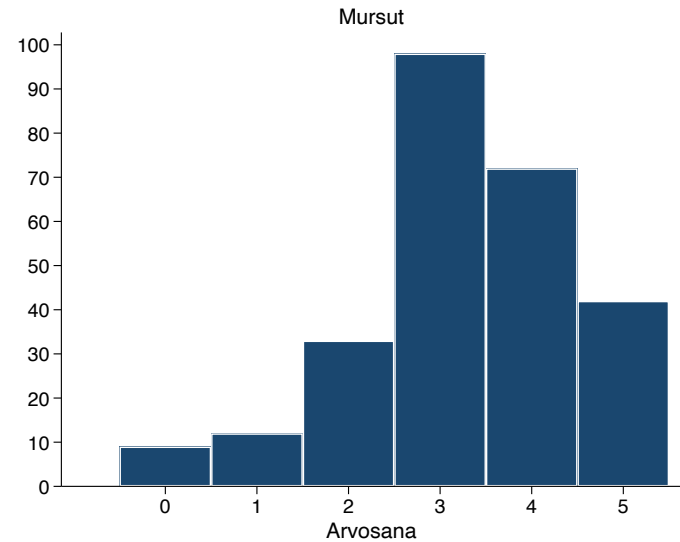
- tentin uhka auttaa oppimaan vähemmänkin viihdyttävät asiat
- tavoite palkita taloustieteen *ymmärtämisestä*, ei knoppitiedosta

Varmistaa minimitiedot

- teille tärkeää että Aallon tutkinto on signaali osaamisesta

Palkita erinomaisesta osaamisesta

- (lähes) täysien pisteiden saamisen pitäisi olla todellinen saavutus

Mitä tentissä pitää osata?

Luennolla ja harjoituksissa käsitellyt asiat

- teen tenttiä käymällä läpi luentojen dioja ja harjoitusten mallivastauksia ja miettimällä mikä niissä on keskeistä
- hyvä tapa valmistautua tenttiin on toimia samoin: kysy itseltäsi millaisen harjoitustehtävän tästä osiosta olisi voinut tehdä?
  - lue samalla myös kirjaa, jotta varmasti ymmärrät luentomateriaalin

Osa luentomateriaalista ei tule tenttiin

- en kysy mitään minkä voisi tulkita mielipidekysymykseksi
- luennoilla esitetyt esimerkit on tarkoitettu tekemään kurssista kiinnostava; en odota sinun muistavan niiden yksityiskohtia
  - empiirisistä esimerkeistä pitää kuitenkin muistaa perusidea; saatan esim. sisällyttää tenttiin luennolla käsitellyn kuvan ja pyytää selittämään sen

Tentin formaatti

3 ”esseetehtävää”

- kuvien piirtämistä/täydentämistä ja selittämistä
- samankaltaisia tehtäviä runsaasti harjoituksissa
  - *koepaperissa voi olla valmiiksi piirrettynä koordinaatistoja ja mahdollisesti osa käyristä; tehtävänä täydentää kuvia ja selittää mitä ne tarkoittavat*

20 monivalintatehtävää

- samankaltaisia tehtäviä kuin oppikirjassa
- oikeita vaihtoehtoja **yksi tai useampi**
  - *vääristä vastauksista miinuspisteitä (arvauksen odotusarvo 0)*
  - *tehtävästä ei kuitenkaan tule negatiivisia kokonaispisteitä*
- tässä osiossa voi olla hyvinkin monenlaisia kysymyksiä

Miten tenttiin kannattaa vastata?

Lue tehtävänanto ja ohjeet huolella!

Tavoitteesi on näyttää, että olet *ymmärtänyt* keskeisen sisällön

- tentin ”esseevastauksia” tarkastavan assistentin pitää nähdä ymmärrätkö asian vai toistatko vain kurssimateriaalista ulkoa opeteltuja lauseita
- kirjoita täsmällisesti ja niin lyhyesti kuin mahdollista (mutta ei lyhyemmin!)
  - *pyrin jollakin tapaa kommunikoimaan ihanteellisen vastauksen pituuden kullekin kysymykselle*

Esim. kysymys luennolla 2 käsitellystä opiskelijan valinnasta

- **ei pelkästään näin:** ”hyödyn maksimoivassa pisteessä $MRS = MRT$ ”
  - **vaan näin:** ”Hyödyn maksimoivassa pisteessä henkilön halukkuus vaihtaa vapaa-aikaa parempaan arvosanaan (samahyötökäyrän kulmakerroin) on yhtä suuri kuin hänen kykynsä vaihtaa vapaa-aikaa parempaan arvosanaan (mahdollisuuksien rajan kulmakerroin).”
-

Miten tenttiin kannattaa vastata?

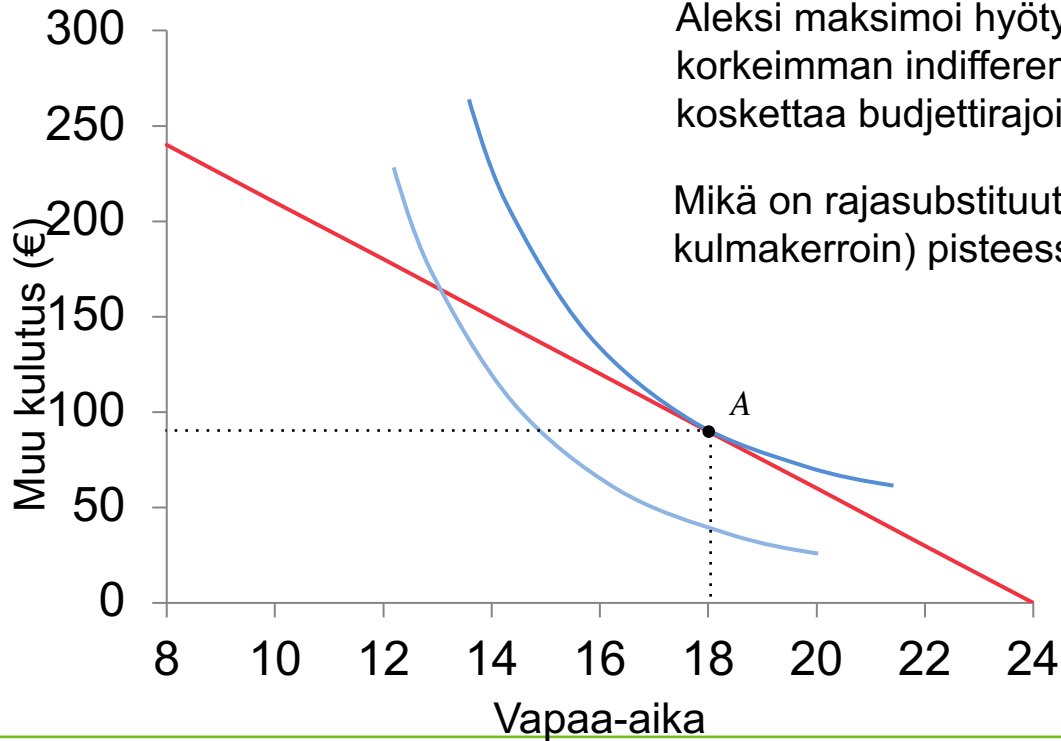
... tai vielä paremmin (jos tilaa annettu tarpeeksi):

”Mahdollisuuksien rajan kulmakerroin kertoo kuinka paljon paremman arvosanan henkilö saa, jos hän uhraa hieman enemmän vapaa-aikaa opiskeluun. Samahyötykäyrän kulmakerroin kertoo kuinka paljon paremman arvosanan hänen pitäisi lisäopiskelusta saada, jotta hänen hyötytasonsa pysyisi ennallaan. Jos lisäopiskelu nostaa arvosanaa enemmän kuin mitä hänen hyötytasonsa ennallaan pitäminen vaatisi, hän voi kasvattaa hyötyään opiskelemalla enemmän. Kun mahdollisuuksien rajan ja samahyötykäyrän kulmakertoimet ovat yhtä suuret, henkilö ei voi kasvattaa hyötyään lisäämällä tai vähentämällä opiskeluaan.”

B. Tulo- ja substituutiovaikutus

Valinta vapaa-ajan ja kulutuksen välillä

Alexi maksimoi hyötyään etsimällä korkeimman indifferenssikäyrän joka koskettaa budjettirajoitetta.

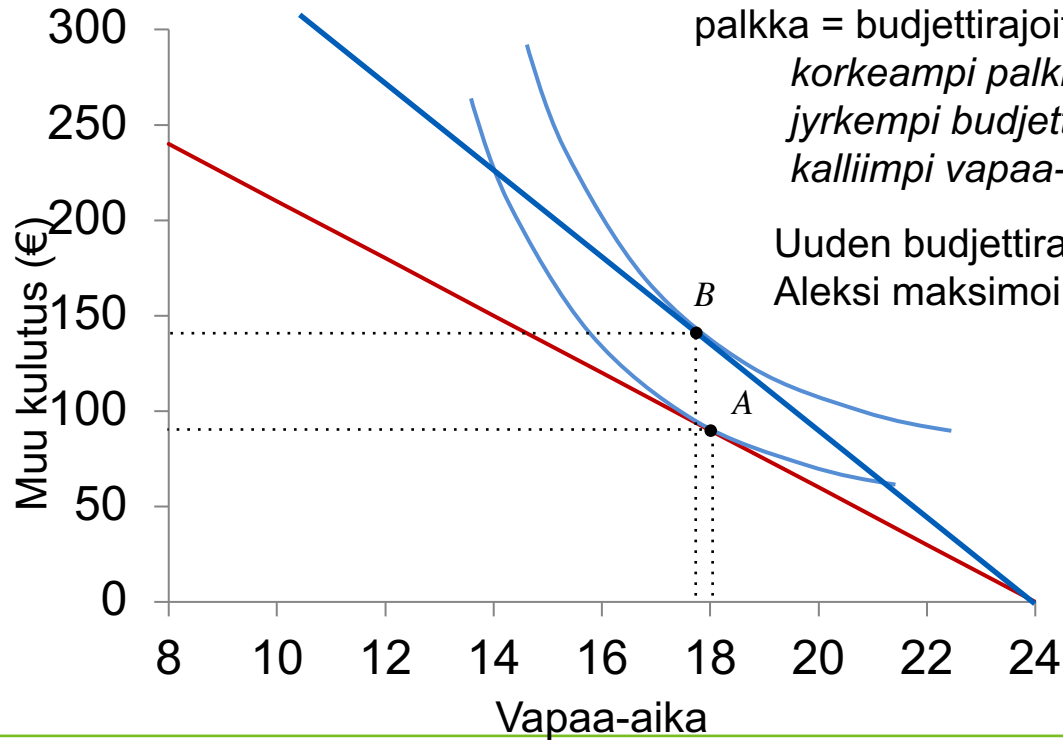
Mikä on rajasubstituutio (indifferenssikäyrän kulmakerroin) pisteessä A? Miksi?

Budjettirajoite: $c = w(24-t)$

- c = kulutus
- w = palkka (15€/tunti)
- t = vapaa-aika

Budjettirajoitteen kulmakerroin:
 $c'(t) = -w = -15$

Palkan nousu

Mitä tapahtuu jos Alekski saa palkankorotuksen?

palkka = budjettirajoitteen kulmakerroin

korkeampi palkka <->

jyrkempi budjettirajoite <->

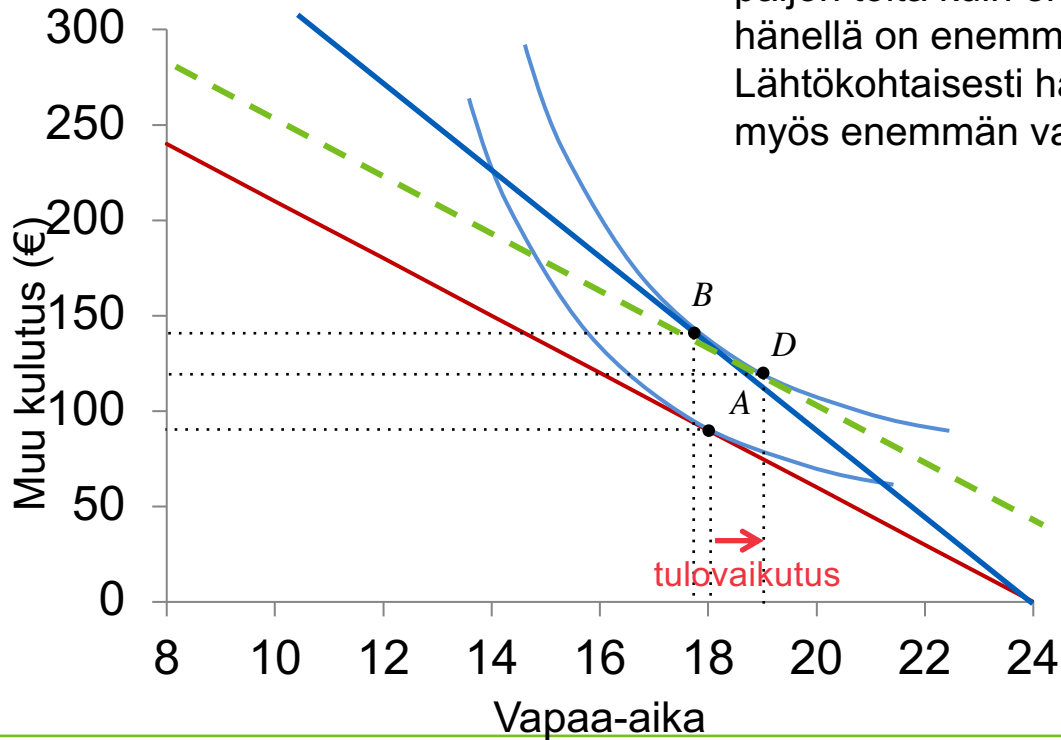
kalliimpi vapaa-aika

Uuden budjettirajoitteen vallitessa

Alekski maksimoi hyötynsä pisteessä B

Tässä esimerkissä tämä palkankorotus johtaa vapaa-ajan vähenemiseen ja muun kulutuksen kasvuun.

Tulo- ja substituutiovaikutus

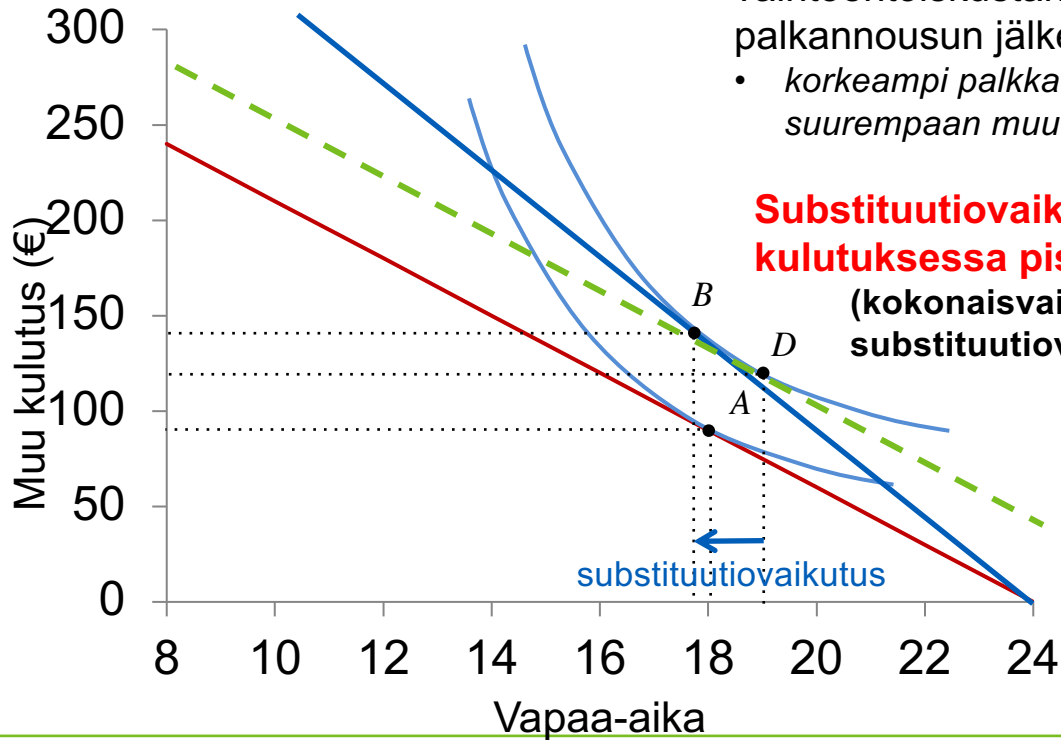
1. Tulovaikutus: Jos Alekski tekee yhtä paljon töitä kuin ennen palkankorotusta hänellä on enemmän rahaa käytössään. Lähtökohtaisesti hän haluaa tällöin kuluttaa myös enemmän vapaa-aikaa.

Voimme havainnollistaa tulovaikutusta kysymällä: Mitä Alekski tekisi jos hän saisi sen verran rahaa sedältään, että pääsisi samalle hyötytasolle kuin palkankorotuksen jälkeen, mutta palkka ei muuttuisi?

Tällöin hän valitsisi pisteen D eli kuluttaisi enemmän sekä vapaa-aikaa että muita asioita.

Tulo- ja substituutiovaikutus

2. Substituutiovaikutus: Vapaa-ajan vaihtoehtoiskustannus on suurempi palkannousun jälkeen

- korkeampi palkka $\leftrightarrow$ tunti vapaa-aikaa johtaa suurempaan muun kulutuksen vähenemiseen

Substituutiovaikutus = ero vapaa-ajan kulutuksessa pisteissä D ja B

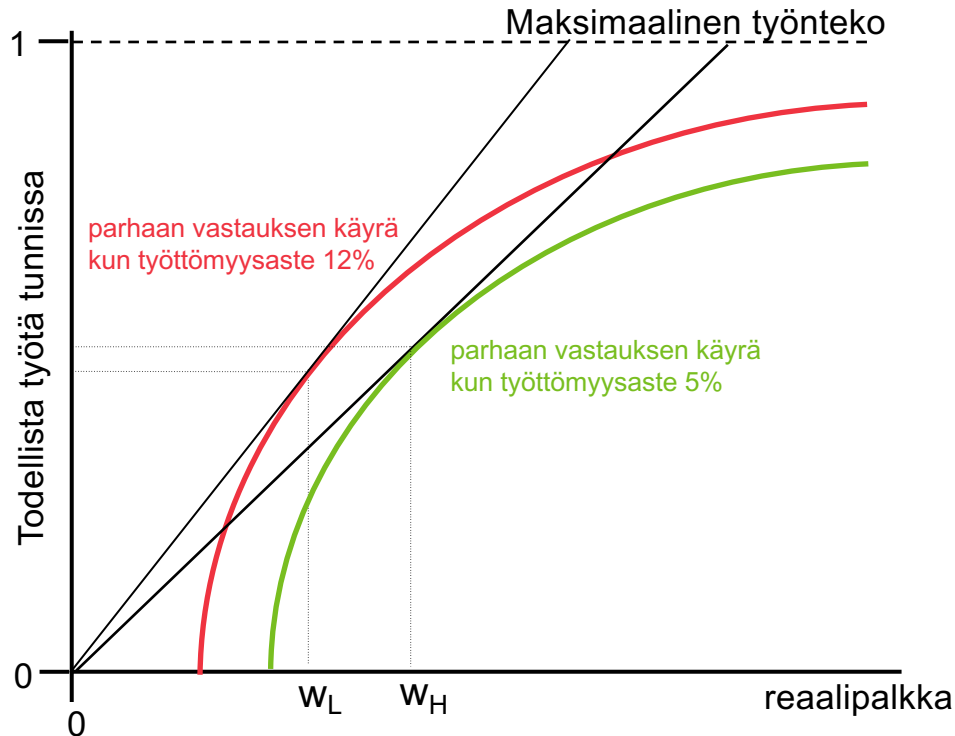
(kokonaisvaikutus = tulovaikutus + substituutiovaikutus)

Tässä esimerkissä substituutiovaikutus on tulovaikutusta suurempi.

C. Tehokkuuspalkat, markkinavoima ja työmarkkinat

Tehokkuuspalkat

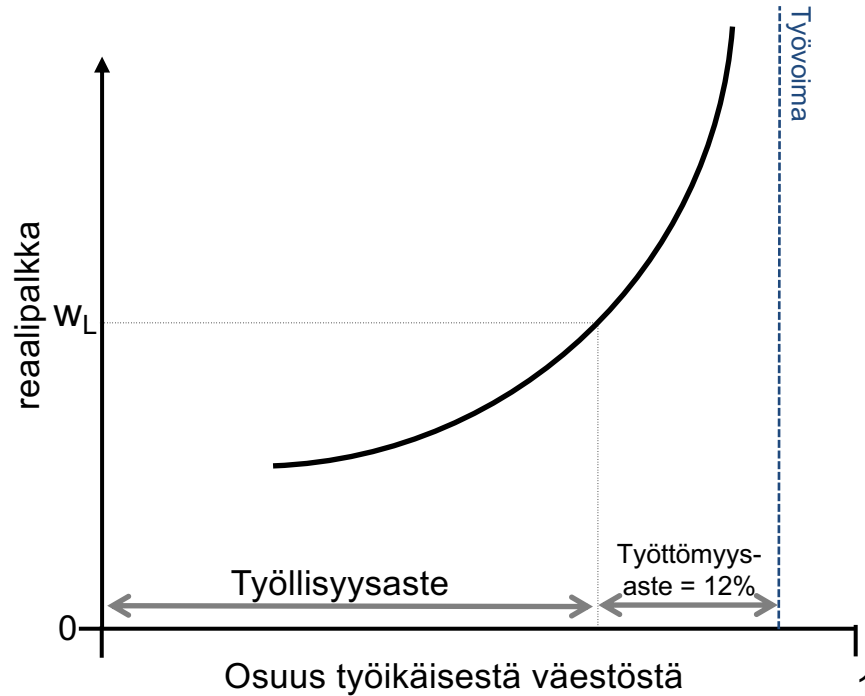
Luento 6: työnantaja minimoi todellisen työpanoksen kustannuksen asettamalla palkan pisteeseen, jossa $MRS = MRT$

Mitä tapahtuu jos työttömyysaste laskee?

Työttömyysasteen lasku siirtää työntekijän parhaan vastauksen käyrää alaspäin: kullakin palkalla hän tekee nyt vähemmän töitä, koska potkujen saaminen ei ole enää niin paha juttu

Matalamman työttömyyden takia työnantaja joutuu nostamaan palkkoja saadakseen työntekijän tekemään tehokkaasti töitä

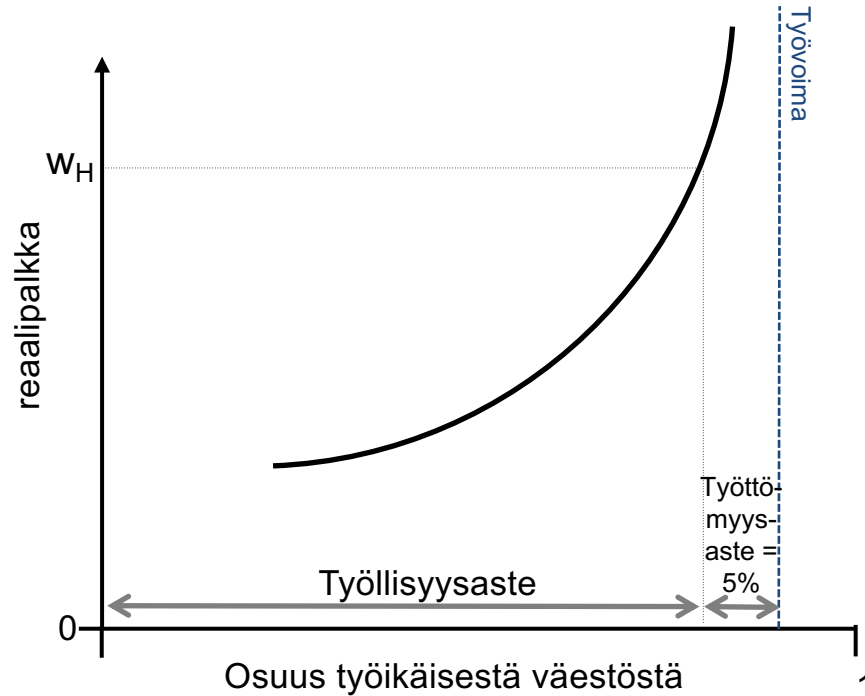
Palkanasetantakäyrä (wage-setting curve)

Palkanasetantakäyrä kertoo millaista palkkaa työnantajien pitää maksaa saadakseen työntekijät tekemään kunnolla töitä kullakin työttömyysasteella

Esimerkiksi 12% työttömyysasteella w_L on optimaalinen palkka.

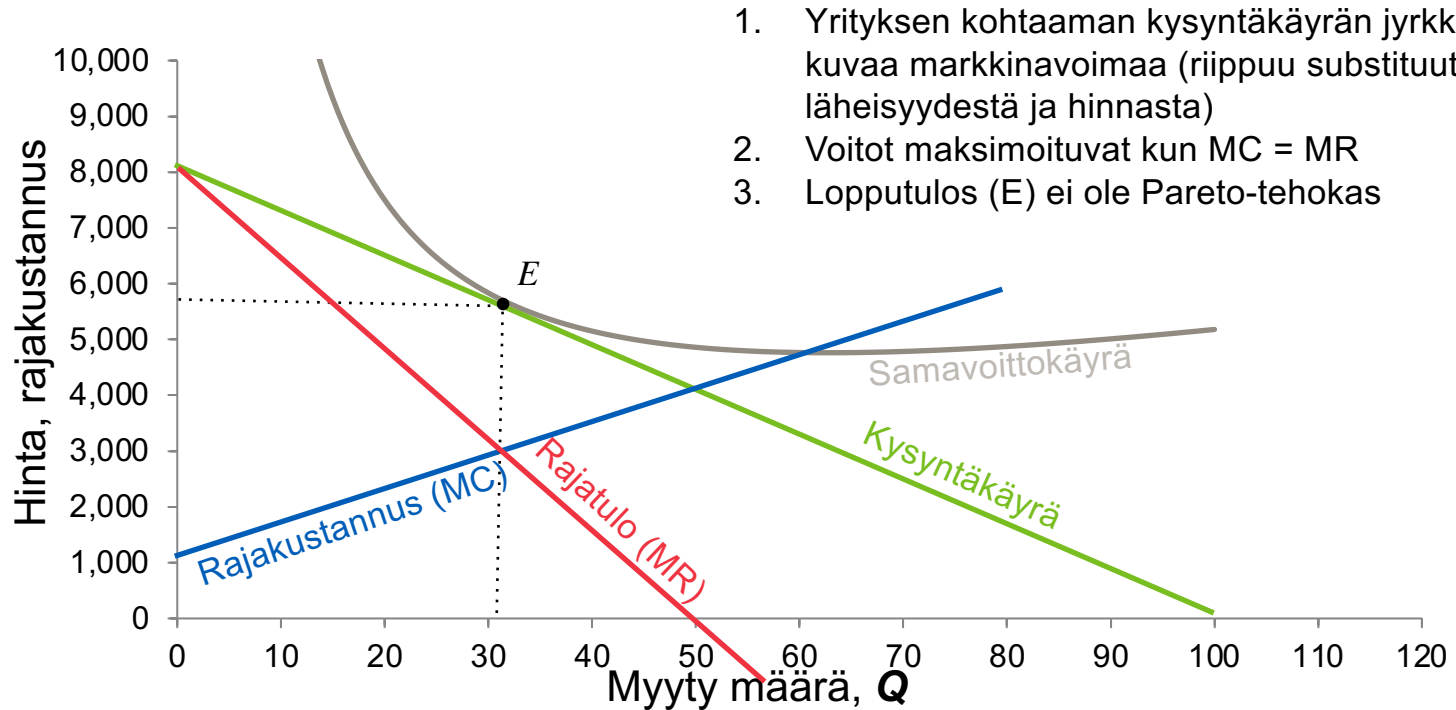
Palkanasetantakäyrä (wage-setting curve)

Jos työttömyysaste tippuu 5 prosenttiin, työnantajien optimaalista maksaa korkeampia palkkoja

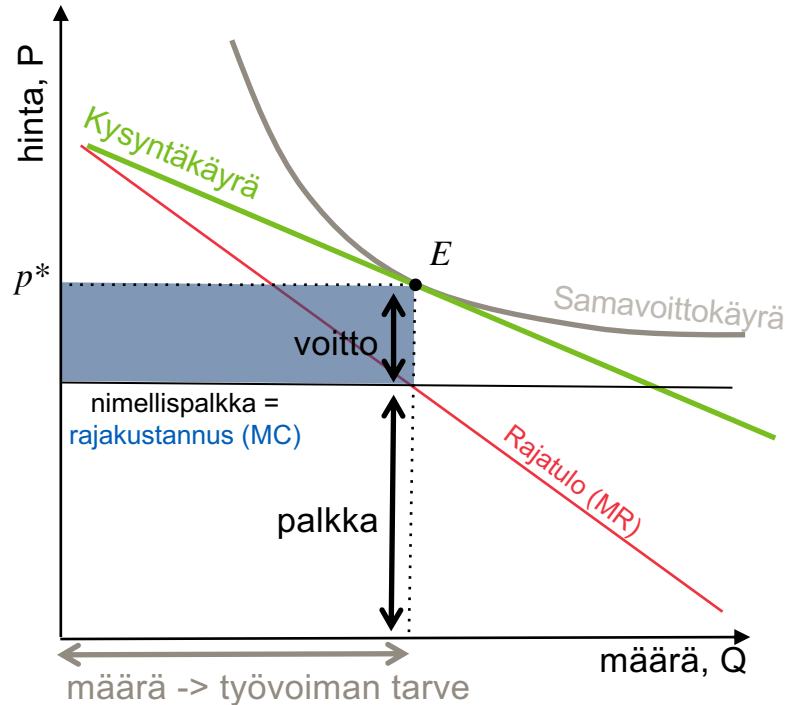
Kaikki pisteet palkanasetantakäyrällä ovat mahdollisia.
Seuraavaksi: mihin niistä päädytään?

Voiton maksimointi kun yrityksellä on markkinavoimaa

1. Yrityksen kohtaaman kysyntäkäyrän jyrkkyys kuvaa markkinavoimaa (riippuu substituuttien läheisyydestä ja hinnasta)
2. Voitot maksimoituvat kun $MC = MR$
3. Lopputulos (E) ei ole Pareto-tehokas

Hinnanasetantakäyrä: tausta

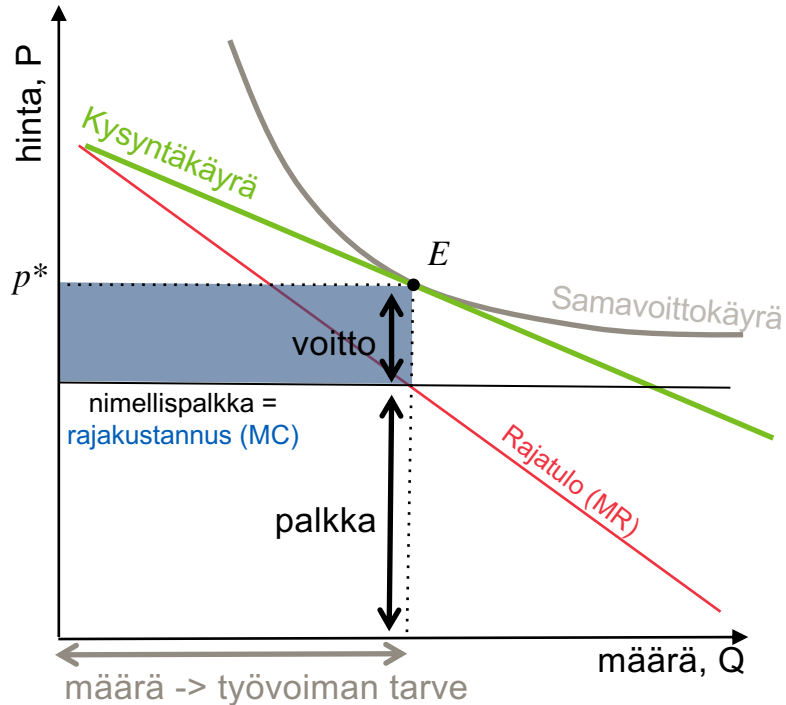
Mahdollisesti hämmentävä väliaskel: mallia yksinkertaistetaan parilla oletuksella, joiden ansiosta: **rajakustannus = nimellispalkka**

Äsken rajakustannus nousi tuotannon kasvaessa; nyt se ei riipu tuotannosta -> rajakustannus on vaakasuora viiva

Tämä yksinkertaistaa kuvia, sillä nyt tuottajan ylijäämä on (voitto myytyä yksikkö kohti) * (myytyjen yksiköiden määrä)

Voittomarginaali määräytyy kysyntäkäyrän jyrkkyyden (hintajouston) perusteella

Voiton maksimoinnista hinnanasetantakäyrään

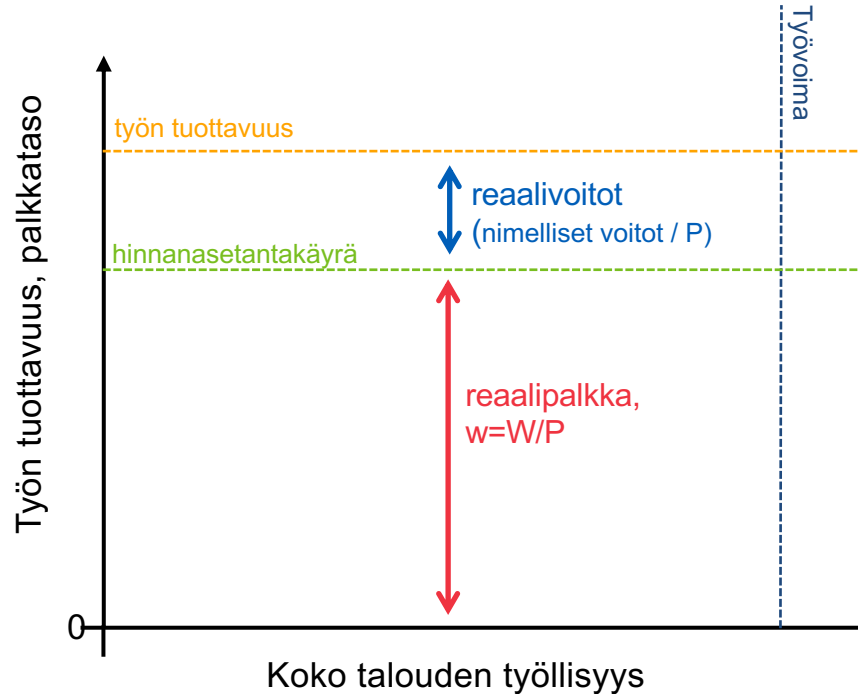

Mahdollisesti hämmentävä terminologia:
"hinnanasetantakäyrä" = W/P

"What we call the price-setting 'curve' is not really much of a curve: it is just a single number that gives the value of the real wage that is consistent with the markup over costs, when all firms set their price to maximize their profits." (luku 9.5)

Hinnanasetantakäyrä (price-setting curve)

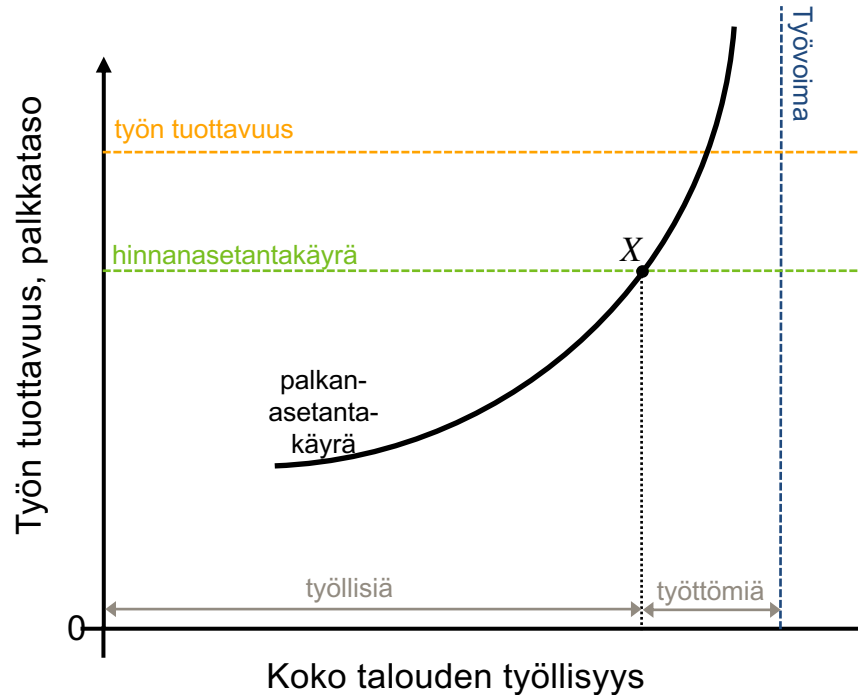

“Hinnanasetantakäyrä” tarpeettoman hämmentävä termi:

“What we call the price-setting ‘curve’ is not really much of a curve: **it is just a single number that gives the value of the real wage that is consistent with the markup over costs, when all firms set their price to maximize their profits.**” (luku 9.5)

Liikkuu alaspäin jos reaali voitot kasvavat; ylöspäin kun reaali voitot laskevat

Tasapaino: palkanasetantakäyrän piste, joka on myös hinnanasetantakäyrällä

Piste X on työmarkkinoiden Nash-tasapaino.

Työntekijät eivät halua muuttaa valintojaan

- reaalityypit riittävän korkealla, jotta haluavat tehdä tosissaan töitä

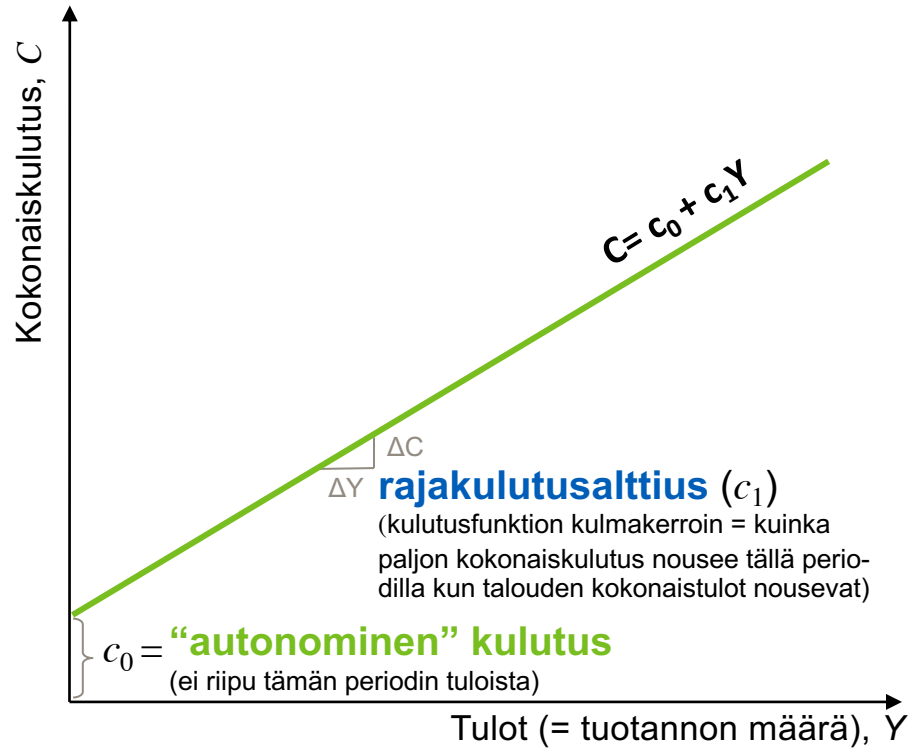
Työnantajat eivät halua muuttaa valintojaan

- reaalityypit minimitasolla, jolla työntekijät tekevät kunnolla töitä
- hinnat tasolla, joka maksimoi voitot

D. Kerroinvaikutusten malli

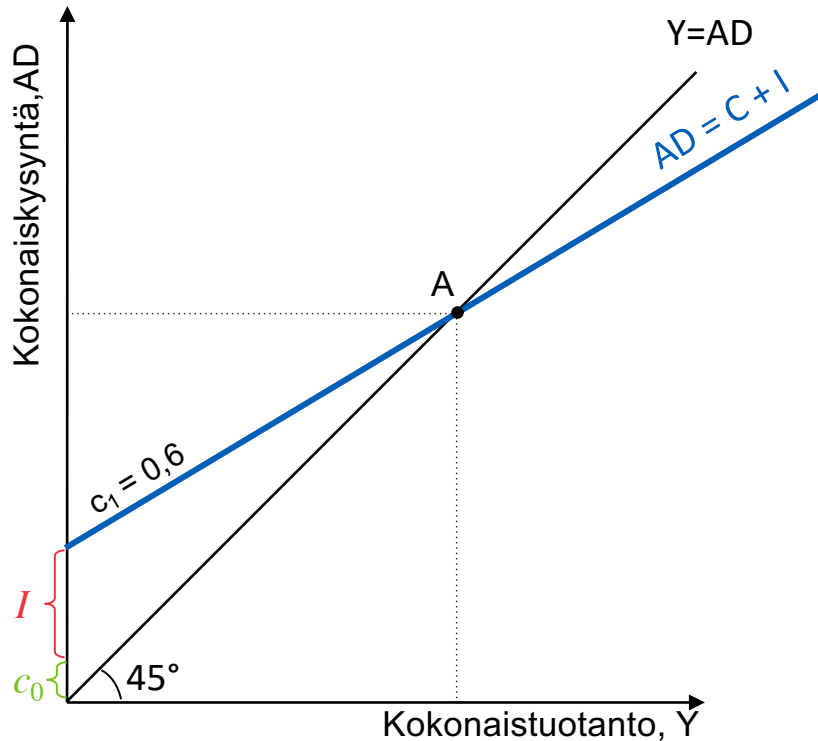

Kokonaiskulutus

Kotitalouksien yhteenlasketun kulutuksen ja kokonaistuotannon välinen suhde

Hyödykemarkkinoiden tasapainossa

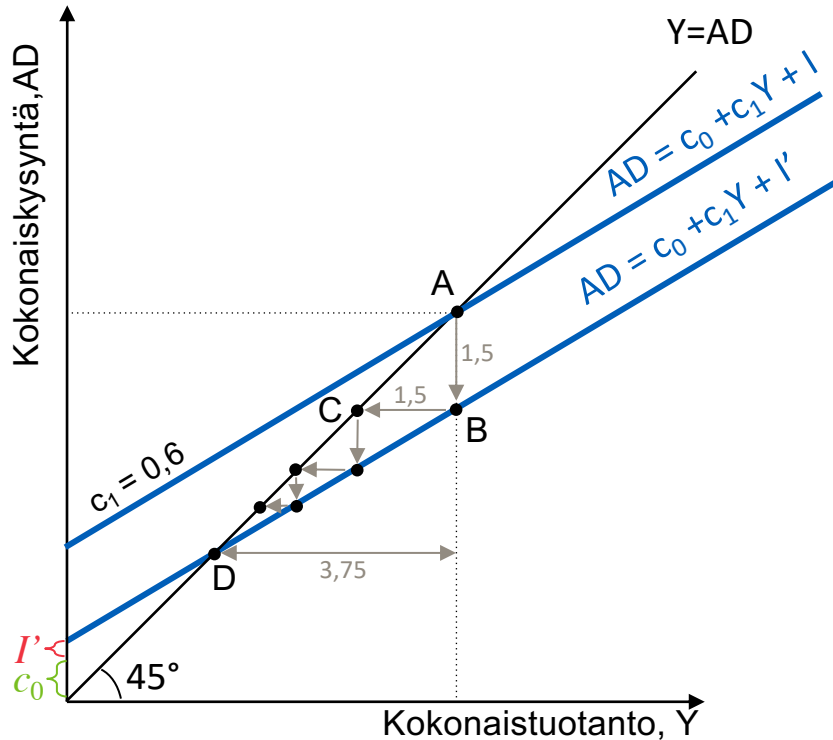

Hyödykemarkkinoiden tasapainossa $Y = AD$

Kokonaiskysyntä (AD)

- kulutus + investoinnit
(laajennetussa mallissa mukana myös julkinen kulutus, vienti ja tuonti)
- huom! investoinnit eivät riipu tämän periodin tuotannosta

Kerroinvaikutus

Mitä tapahtuu jos investoinnit laskevat 1,5€ miljardilla?

Kokonaiskysyntäkäyrä 1,5M alaspäin

- yritykset vähentävät tuotantoaan → kokonaistuotanto laskee → kotitalouksien tulot laskevat → kulutus laskee → yritykset vähentävä tuotantoaan → jne.

Uudessa tasapainossa tuotanto on 3,75€ miljardia vähemmän kuin ennen investointien laskua!

- kerroin on $3,75/1,5=2.5$

Kerroinvaikutus

Mistä edellisen esimerkin 2,5 kerroin tulee?

- tasapainossa $Y = AD$
- $Y = c_0 + c_1Y + I$ (kirjoitetaan AD auki)
- $Y - c_1Y = c_0 + I$ (siirretään Y:t vasemmalle puolelle)
- $Y(1 - c_1) = c_0 + I$ (sievennetään)

$$Y = \frac{1}{\underbrace{1 - c_1}_{\text{kerroin}}} \times (c_0 + I) \quad (\text{jaetaan molemmat puolet } (1 - c_1)\text{:llä})$$

Kerroinvaikutuksen suuruus riippuu rajakulutusalttiudesta

- oletimme että $c_1 = 0,6 \rightarrow$ kerroin on $1/(1 - 0,6) = 1/0,4 = 2,5$
- mitä suurempi rajakulutusalttius, sitä suurempi kerroinvaikutus

E. Lopuksi

Advice, like youth, probably just wasted on the young

By MARY SCHMICH

MARY SCHMICH, CHICAGO TRIBUNE | JUN 01, 1997 AT 2:00 AM

Wear sunscreen.

If I could offer you only one tip for the future, sunscreen would be it. The long-term benefits of sunscreen have been proved by scientists, whereas the rest of my advice has no basis more reliable than my own meandering experience. I will dispense this advice now.

Don't feel guilty if you don't know what you want to do with your life. The most interesting people I know didn't know at 22 what they wanted to do with their lives. Some of the most interesting 40-year-olds I know still don't.

Get plenty of calcium. Be kind to your knees. You'll miss them when they're gone.

Kiitos, ja onnea tenttiin!